

Особливості мотивації студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану

Оксана Марченко, Марія Бричук, Марина Дедух

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Актуальність дослідження обумовлюється тим, що в умовах воєнного стану заклади вищої освіти України були переведені на дистанційну форму навчання, у зв'язку з чим рівень фізичної активності студентів помітно знизився. Суспільна практика вимагає від спеціалістів у сфері фізичної культури і спорту вирішення широкого кола соціальних, психологічних, фізіологічних, фізичних та інших завдань, що не може бути здійснено без належної фізичної підготовленості. *Мета.* Дослідити мотивацію студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану. *Методи.* Теоретичні (аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація), соціологічні (опитування, анкетування), методи математичної статистики. *Результати.* На основі результатів дослідження виявлено мотиви студентів до самостійних занять руховою активністю та причини, які не сприяють формуванню мотивації до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану. Визначено, що 64,6 % респондентів пережили неприємні емоційні стани з початком війни. Негативні емоції безпосередньо вплинули на мотивацію та інтерес до занять руховою активністю. Установлено, що 68,8 % респондентів мають можливість займатися руховою активністю, незважаючи на умови воєнного стану як фактора обмеження відвідування спортивних залів, майданчиків тощо. Самостійні заняття руховою активністю в умовах воєнного стану є важливим та необхідним резервом удосконалення професійної освіти, які знижують ризик зменшення рухової активності студентів та підвищують нервову й психічну стійкість до емоційних стресів.

Ключові слова: умови воєнного стану, рухова активність, мотивація, студенти.

Oksana Marchenko, Maria Brychuk, Maryna Diedukh

PECULIARITIES OF STUDENTS' MOTIVATION FOR INDEPENDENT PHYSICAL ACTIVITY IN MARTIAL LAW CONDITIONS

Abstract. The relevance of the study is due to the fact that in the conditions of martial law, higher education institutions of Ukraine were transferred to distance learning, and therefore the level of physical activity of students has significantly decreased. Social practice requires specialists in the field of physical culture and sports to solve a wide range of social, psychological, physiological, physical and other tasks, which cannot be done without proper physical fitness. *Objective.* To investigate the motivation of students for independent physical activity in martial law. *Methods.* Theoretical (analysis, comparison, generalization, systematization), sociological (surveys, questionnaires), methods of mathematical statistics. *Results.* Based on the findings, the motives of students for independent physical activity and the reasons that do not contribute to the formation of motivation for independent physical activity in martial law conditions were identified. It was determined that 64.6 % of respondents experienced unpleasant emotional states since the beginning of the war. Negative emotions directly affected the motivation and interest in physical activity. It was found that 68.8 % of respondents have the opportunity to engage in physical activity, despite the conditions of martial law as a factor limiting visits to gyms, playgrounds, etc. Independent physical activity in the conditions of martial law is an important and necessary reserve for improving professional education, which reduces the risk of decreasing the physical activity of students and increases nervous and mental resistance to emotional stress.

Keywords: martial law conditions, motor activity, motivation, students.

Вступ. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації на нашу землю, запровадження воєнного стану в Україні стало величезним викликом для кожного мешканця нашої держави. Війна змусила багатьох людей пережити стрес, спричинений психічними травмами, зіткнутися із депресією та відчувати травматичний досвід переїздів і довготривалих поїздок у інші міста та країни. З початку російської агресії мільйони українців залишилися без роботи, студентська молодь – без можливості якісно навчатися та тренуватися.

Перехід освітніх закладів на дистанційне навчання спричинив певні незручності, а саме: відсутність якісного освітнього середовища, соціальне дистанціювання, погіршення соціальних умов життя, пригнічення морального стану. У зв'язку з цим фізична активність студентської молоді критично знизилась, що має негативні наслідки для їх психічного та фізичного здоров'я.

Дослідження зарубіжних вчених показують, що, попри нелюдські умови, молодь має величезний потенціал життєстійкості, що дозволяє їй бути повноцінними індивідами всупереч отриманим психологічним травмам [16, 17]. Наявні наукові дослідження показують, що в умовах стресу саме адекватна фізична активність може запобігти або відстрочити початок багатьох захворювань, а також надати терапевтичну допомогу людям з хронічними захворюваннями, які отримують лікування. Фізична активність значно покращує самопочуття, підвищує задоволеність життям, дозволяє покращити сон і впоратися зі стресами [2, 7, 8].

В умовах воєнного стану жителі України мають обмежені можливості у проведенні дозвілля, плануванні власного побуту та є залежними від поточної ситуації в країні. Особливо гостро це питання постає для студентів, які

Marchenko O., Brychuk M., Diedukh M. Peculiarities of students' motivation for independent physical activity in martial law conditions. *Theory and Methods of Physical Education and Sports*. 2022; 3: 44–50 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.3.44–50

Марченко О., Бричук М., Дедух М. Особливості мотивації студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022; 3: 44–50 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.3.44–50

зробили свій вибір на користь спортивної професії, тобто вбачають своє майбутнє пов'язаним із фізичним вихованням, фізичною культурою та спортом. Це істотно підвищує вимоги до рівня професіоналізму особистості і вимагає розширення та оновлення освітняського діапазону в плані професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту. Суспільна практика вимагає від спеціалістів у сфері фізичної культури і спорту вирішення широкого кола соціальних, психологічних, фізіологічних, фізичних та інших завдань, що не може бути здійснене без належної фізичної підготовленості.

Провівши аналіз теоретичних наукових досліджень, ми знайшли ряд методик, засобів, педагогічних умов і форм для фізичного виховання студентів в поєднанні з он-лайн навчанням [13]. Шляхам запобігання розвитку негативних змін в організмі людини в період дистанційного навчання присвячена велика кількість наукових робіт вітчизняних та зарубіжних учених [4, 11, 13, 15]. Але в цих дослідженнях розглядається дистанційне навчання тільки в період карантинних обмежень під час пандемії. В роботах зарубіжних авторів пропонуються інновації стосовно змісту навчання здобувачів вищої освіти [17, 18]. Деякі учені досліджували вміння молодшої людини пристосовуватись до систематичних змін навколишнього середовища, впливу несприятливих факторів оточуючого середовища (кліматичних, географічних, виробничих, побутових, техногенних тощо), як одних із компонентів здорового способу життя [16].

Зважаючи на те що одним з головних принципів системи фізичного виховання є принцип пріоритетності потреб, мотивів та інтересів особистості, нині, в умовах воєнного стану в Україні, у людей виникають певні труднощі та негативні емоції. У зв'язку з цим їм важче знайти мотивацію для діяльності, яка раніше вважалася важливою та необхідною, а саме – руховою активністю.

За визначенням Я. Кульбашної [12], мотивація – це сукупність внутрішніх і зовнішніх мотивів – рушійних

сил, які спонукають особистість до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей організації. Дослідження Т. Круцевич, Г. Безверхньої, О. Марченко, О. Біліченко, В. Цибульської та інших українських науковців свідчать, що потреби, мотиви та інтереси у сфері фізичної культури і спорту мають свої особливості, які пов'язані з психологічним станом особистості, соціальними аспектами, соціально-економічними умовами життя [1, 5, 9, 10, 14]. Разом із тим у наявній науковій літературі ми не знайшли досліджень, які стосуються мотивації студентів до рухової активності в період воєнного стану. Отже, ми вважаємо цю проблему актуальною й такою, що потребує подальшого наукового дослідження.

Проблематика роботи відповідає плану НДР кафедри ТМФВ НУФВСУ у галузі фізичної культури і спорту за темою 3.1 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» на 2021-2025 рр.

Мета дослідження – вивчити мотивацію студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація, теоретичне моделювання); соціологічні (анкетування); методи математичної статистики.

Результати дослідження. Дослідження проводили шляхом анонімного опитування в форматі Google Form серед здобувачів освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України. Всього в опитуванні взяли участь 146 респондентів: 112 (76,7 %) здобувачів освіти за спеціалізацією 017 Фізична культура і спорт та 34 (23,3 %) – за спеціалізацією 014.11 Середня освіта (Фізична культура); з них 76 (52,1 %) юнаків та 70 (47,9 %) дівчат.

Процедуру наукового експерименту проводили за погодженням всіх учасників дослідження.

Аналіз даної проблеми спонукав нас на проведення дослідження мотивації студентської молоді до занять

руховою активністю в період воєнного стану. Дослідження проводили шляхом анкетування серед студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України на предмет можливості та бажання займатися руховою активністю в період воєнного стану.

За майже півроку війни близько 14 млн українців були змушені покинути свої домівки. Саме такі цифри наводить ООН в останніх звітах [19]. Масштабів та швидкості такого переміщення ще не знала світова історія. З початком повномасштабного російського вторгнення керівництво України визнало неможливість забезпечення належного функціонування українських університетів. Тисячі студентів були змушені переїхати до іншого міста або ж країни. За результатами дослідження, серед студентів, які взяли участь в анкетуванні, 53,4 % перебувають за постійним місцем проживання на території України. Тимчасово переміщеними в межах України виявилось 21,9 %, за межами України – 9,6 %. На тимчасово окупованих територіях перебувають 2,7 %, переїхали жити за кордон 0,7 %.

Психологи стверджують, що у кризових ситуаціях, зокрема під час війни, страх – це природна емоція [21]. Людина може відчувати страх за себе, за своїх рідних, за свою батьківщину чи за своє майбутнє, який може супроводжуватися тривогою та мати негативний вплив на психіку людини. Вчені, які досліджують мотивацію, зауважують, що внутрішня мотивація людини повинна відповідати зовнішній позитивній мотивації або переважати її, тобто бути сильнішою зовнішньої негативної [6].

Ми поставили респондентам таке запитання: «Чи впливає ваш емоційний стан на заняття руховою активністю в період воєнного стану в нашій державі?» (рис. 1).

За результатами анкетування визначено, що серед студентів, які взяли участь в анкетуванні, 64,6 % пережили досить неприємні стани відсторонення від себе, від своїх психічних та фізичних переживань. Негативні емоції, які вони відчувають на собі, безпосередньо вплинули на мотивацію

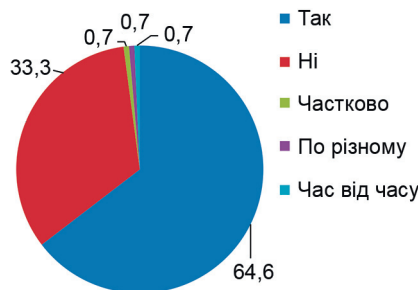

Рисунок 1 – Вплив емоційного стану студентів на заняття руховою активністю в період воєнного стану, %

та інтерес до занять руховою активністю. 33,3 % респондентів відзначають, що емоційний стан не впливає на їхні заняття руховою активністю. Періодичний вплив негативних емоцій на мотивацію до занять руховою активністю відчувають 0,7 % респондентів.

Прихід в нашу країну повномасштабної війни змусив переглянути не лише глобальні цінності, а й ставлення до самого себе, власні цінності, потреби та мотиваційні пріоритети. Для дослідження мотивації до рухової активності студентів під час дії воєнного стану ми порівняли відсоток студентів, які регулярно займалися руховою активністю до війни та займаються сьогодні (рис. 2).

За результатами анкетування з'ясовано, що до війни 99,3 % респондентів регулярно займалися руховою активністю. В період воєнного стану ці

показники дещо змінилися. Позитивним вважаємо те, що переважна більшість студентів мають можливість продовжувати займатися руховою активністю (64,2 %). На жаль, не мають такої можливості 21,7 % респондентів, 10,4 % знаходять інколи час для занять руховою активністю.

Види рухової активності студентів також дещо змінилися. Зазначимо, що з початком воєнного стану майже на 10 % зменшилася кількість студентів, які займалися у тренажерному залі (з 45,2 до 36,3 %) та ігровими видами спорту (з 48,6 до 38,4 %). Натомість відмічаємо, що збільшилась кількість юнаків і дівчат, які присвячують свій час їзди на велосипеді (з 21,9 до 26 %).

Зважаючи на те що студенти знаходяться в різних куточках України та поза її межами, ми з'ясували, чи мають вони взагалі можливість для занять фізичною культурою і спортом? За результатами анкетування визначено, що більшість студентів має можливість займатися руховою активністю (68,8 %), обмежені можливості мають 14,3 %, не мають обмежень – 5,2 %. Вартим уваги є те, що 10,4 % респондентів зазначили, що під час воєнного стану в них з'явилося більше можливостей і часу самостійно займатися руховою активністю та 1,3 % тренуються за кордоном.

У дослідженні спираємося на особистісно-діяльнісний підхід, розроблений С. Д. Рубінштейном та А. Н. Леонтьєвим, які розкривають одну з найважливіших особливостей людини. Учені переконливо доводять те, що люди та їхня психіка формуються та розвиваються у процесі практичної діяльності [15]. За допомогою діяльності, що виходить із певних мотивів, спрямованих на реалізацію власних цілей, розкривається ступінь зацікавленості в ній. У процесі вивчення мотиваційної складової студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану, важливу роль відіграє самостійність як свідоме мотивування власних дій і їх обґрунтованість.

Результати анкетування засвідчують, що у більшій кількості респондентів мотивація до самостійних занять руховою активністю спрямована на особистісний розвиток, фізичне вдосконалення та поліпшення фізичної форми. Відповідаючи на запитання про мотиви, які спонукають до занять руховою активністю, респонденти мали можливість обрати не одну, а кілька відповідей (рис. 3).

Натомість залишається певний відсоток юнаків і дівчат (38,8 %), які займаються руховою активністю, щоб відволікатися від новин. Розглядаючи більш детально мотиви, які спону-

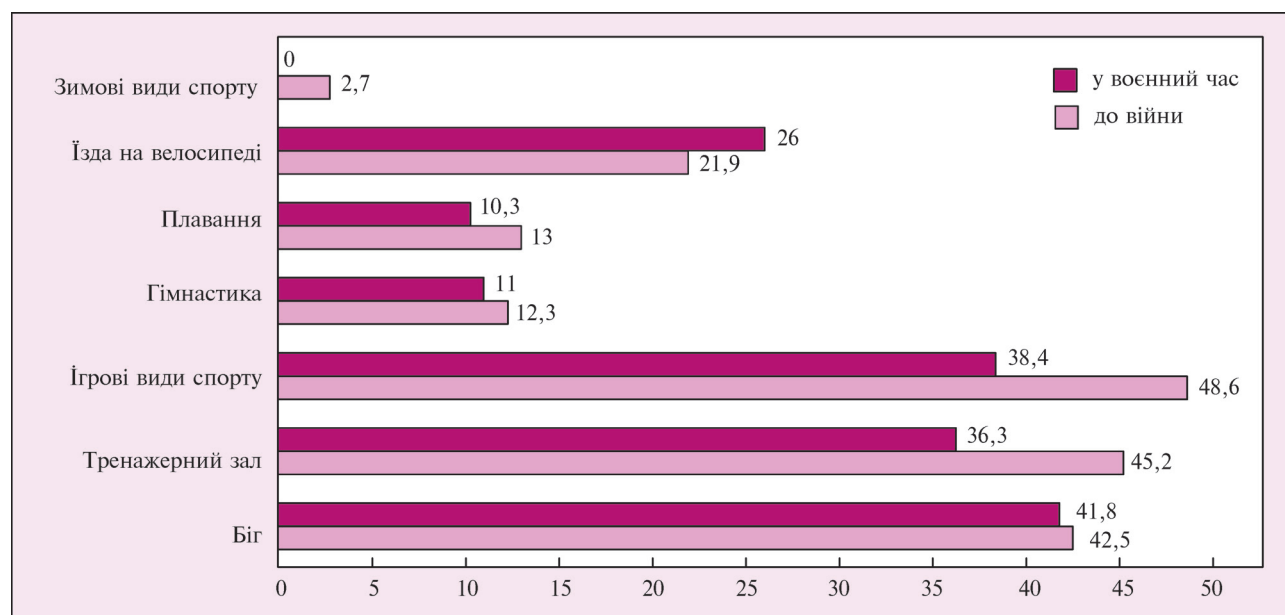

Рисунок 2 – Види занять руховою активністю студентів до війни та під час воєнного стану, %

Рисунок 3 – Мотиви, що спонукають студентів до самостійних занять руховою активністю під час воєнного стану, %

кають студентів самостійно займатися руховою активністю в період воєнного стану, ми з'ясували, що найбільш вираженими з них є такі: «щоб підвищити свою фізичну підготовленість» (76,9 %); «покращити здоров'я» (63,9 %); «щоб підвищити свою рухову активність» (51 %); «нормалізувати масу тіла» (48,3 %).

Ми з'ясували причини, які заважають респондентам самостійно займатися руховою активністю (табл. 1). Відповідаючи на це запитання, юнаки і дівчата також обирали не одну, а кілька відповідей.

Отже, 41,1 % студентів відмітили, що попри війну займаються руховою активністю. Інші респонденти причинами, які обмежують можливості до занять руховою активністю, назвали такі: он-лайн навчання в університеті (27,4%), додаткова робота (24 %), відсутність фізичних сил через постійне емоційне перевантаження (22,6 %), відсутність бажання займатися фізичними вправами (14,4 %); перебування у зоні постійних бойових дій чи на окупованій території (2,1 %); зруй-

нований населений пункт або відсутність спортивних майданчиків, клубів, тренажерів у місці проживання (2,1 та 1,8 % відповідно).

Варте уваги те, що респонденти, які не мають бажання займатися руховою активністю, також указали на причину відсутності фізичних сил через постійне емоційне перевантажен-

ня або перебування на окупованій території. Тобто, стрес, спричинений війною, позначився на психоемоційному стані студентів та негативно вплинув на мотивацію до самостійних занять руховою активністю.

Таким чином, причини, які обмежують можливість студентів займатися руховою активністю, безпосеред-

Т а б л и ц я 1. Причини, які обмежують можливість займатися руховою активністю, (n = 147)

№ з/п	Варіант відповіді	%
1	Відсутність спортивних майданчиків, клубів, тренажерів у місці проживання	1,8
2	Відсутність бажання займатися фізичними вправами	14,4
3	Зруйнований населений пункт	2,1
4	Відсутність фізичних сил через постійне емоційне перевантаження	22,6
5	Знаходжуся у зоні постійних бойових дій чи на окупованій території	2,1
6	Відсутність часу	19,2
7	Не зважаючи на все, займаюся спортом	41,1
8	Більшість часу працюю	24
9	Більшість часу навчаюся	27,4

ньо пов'язані з психологічним станом особистості, соціальними аспектами та соціально-економічними умовами життя.

Психологи радять, не дивлячись на ситуацію, яка склалася, кожен повинен намагатися продовжувати жити повноцінним життям, працювати та навчатися [3, 6]. Тому ми поцікавилися у студентів, чи планують вони і надалі займатися руховою активністю, не зважаючи на умови воєнного стану в країні. На основі результатів дослідження нами виявлено, що позитивну відповідь на запитання надали 83,5 % юнаків і дівчат; повернення до занять фізичною культурою і спортом планують тільки після закінчення війни 9,6 % студентів; заняття руховою активністю для 4,1 % респондентів будуть залежати від ситуації в країні в умовах воєнного стану.

Досліджуючи мотивацію до рухової активності студентів в умовах воєнного стану в Україні, ми чітко розуміємо, що питання формування професійних мотивів є приватним аспектом загальної проблеми – мотивації поведінки людини. Студенти розуміють, що на сьогодні становлення професійного компетентного фахівця у сфері фізичної культури і спорту є важливим компонентом його конкурентоспроможності на ринку праці. Змінюються соціальний досвід, економіка, що сприяє появі нових спеціальностей, у зв'язку з чим зростає рівень вимог до спеціалістів у сфері фізичної культури і спорту. Тому, не дивлячись на складнощі, зумовлені запровадженням воєнного стану в державі, вони намагаються підтримувати фізичну форму, займаючись руховою активністю самостійно для власного професійного становлення.

Дискусія. Результати досліджень науковців із медичної школи в Єрусалимі свідчать, що під час війни реакція психіки людини буває різною: від помірного і тимчасового стресу, до важких психічних травм, які мають негативні наслідки для здоров'я, включаючи депресію, зловживання психотропними речовинами і посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Так, дослідження, проведене науковцями

із США, доводить, що травматичні події війни можуть мати довгостроковий вплив на здоров'я та благополуччя [20]. Воєнний стан в Україні, запроваджений у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, позначився на кожному мешканці нашої держави. Психологи стверджують, що через стрес вплив фізичної активності на психоемоційний стан та стан здоров'я людини може бути недооцінений [6].

Для майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту важливе значення відводиться мотиваційному чиннику. Професор Є. П. Ільїн серед мотивів занять спортом виділяє загальні і конкретні. До перших належать бажання займатися будь-яким видом спорту або фізичними вправами, до других – бажання займатися тільки улюбленим видом спорту. На його думку, мотиви можуть бути спрямовані на процес діяльності (потреба в руховій активності, отримання вражень від спортивної діяльності) і на результат (прагнення до самовдосконалення, самоствердження, самовираження) [6]. У нашому дослідженні ми розглядали скоріше мотивацію до рухової активності як прагнення до самовдосконалення та самоствердження юнаків і дівчат в умовах воєнного стану.

Питання про природу мотивів особистості є одним з головних. Їх основою є потреби особистості. Для ілюстрації цієї тези вдаємося до відомої «піраміди» потреб особистості А. Маслоу. Згадаємо, що ця модель містить: біологічні потреби, потреби в безпеці, афіліативні потреби, потреби в повазі, престижі, потреби в самоактуалізації [15]. Це підтверджено результатами нашого дослідження. На їх основі нами виявлено, що бажання займатися руховою активністю в умовах воєнного стану у студентів переважно пов'язане з потребою у збереженні і зміцненні здоров'я, потребою у фізичному самовдосконаленні та необхідністю у професійному становленні компетентного фахівця у сфері фізичної культури і спорту. Натомість респонденти, які не мали бажання займатися руховою активністю, відчували небезпеку, стрес та негативні емоції.

Кризові психологи наголошують, що стрес, викликаний війною, буде дуже довго у підсвідомості людей, тому, за можливості, потрібно займатися руховою активністю, що є потужною силою, яка здатна запобігти багатьом захворюванням, надати певну терапевтичну допомогу, покращити самопочуття, підвищити задоволеність життям та впоратися зі стресом [20]. Дослідники визначили кілька захисних механізмів, найважливішими серед яких є ефективні стратегії подолання труднощів, позитивна система переконань, здорові сімейні стосунки, дружба та фізична активність. Результати проведеного дослідження свідчать, що самостійні заняття руховою активністю в умовах воєнного стану є важливим та необхідним резервом удосконалення професійної освіти студентів, які знижують ризик зменшення рухової активності та підвищують нервову й психічну стійкість до емоційних стресів.

Проект науковців із Огайо (США) показує, що більшість людей, які пережили війну, поступово пристосовуються до нової реальності, відновлюються, а деякі у відповідь на стресові обставини і події відчують піднесення, немовби у них відкривається «друге дихання». Цей феномен пояснюється теорією Хабфолла, відповідно до якої травма може призвести як до втрати, так і до отримання важливих ресурсів. Тож можна очікувати, що вплив війни може призвести до глибшого розуміння цінності життя, що, як наслідок, може підвищити досягнення й рівень задоволення життям [20]. Це також підтверджують результати проведеного дослідження мотивації студентів НУФВСУ до занять руховою активністю в умовах воєнного стану в Україні. В результаті дослідження виявлено, що у 10,4 % респондентів з'явилося більше можливостей до самостійних занять руховою активністю ніж раніше.

Висновки. На основі результатів дослідження виявлено, що 64,6 % респондентів пережили неприємні емоційні стани з початком війни і негативні емоції, які вони відчують на собі, безпосередньо вплинули на мо-

тивацію та інтерес до занять руховою активністю.

Установлено, що 68,8 % респондентів мають можливість займатися руховою активністю, незважаючи на умови воєнного стану як фактора обмеження відвідування спортивних закладів, майданчиків тощо.

За результатами дослідження встановлено, що 41,1 % респондентів відмічають, що в умовах воєнного стану перехід на дистанційну форму навчання в університеті не вплинув на їхню мотивацію до самостійних занять руховою активністю.

На основі результатів емпіричного дослідження нами виявлено мотиви студентів до самостійних занять руховою активністю та причини, які не сприяють формуванню мотивації до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану. Їх бажання займатися руховою активністю переважно пов'язане з потребою у збереженні і зміцненні здоров'я, у фізичному самовдосконаленні та необхідності у професійному становленні компетентного фахівця у сфері фізичної культури і спорту.

Причини, які не сприяють формуванню мотивації до самостійних занять руховою активністю та обмежують можливості до таких занять, респонденти вбачають у дистанційному навчанні, додатковій роботі, відсутності фізичних сил через постійне емоційне перевантаження, тобто вони безпосередньо пов'язані з психологічним станом особистості, соціальними аспектами та соціально-економічними умовами життя.

Перспективи подальших досліджень передбачають вирішення питань, які торкаються організаційно-методичних умов підвищення рухової активності здобувачів вищої освіти у сфері фізичної культури і спорту у період воєнного стану відповідно до сучасних вимог до підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біліченко О. Особливості мотивації до занять з фізичного виховання у студентів. В: Єрмаков СС. Педагогіка, психологія та медико-

біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наукових праць. 2011;5:3-5.

2. Грибан ГП. Життєдіяльність та рухова активність студентів. Житомир: Рута; 2009. 593 с.

3. Долженко Л, Погребняк Д. Формування мотивації до рухової активності студентської молоді з різним рівнем фізичного здоров'я. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2014;4:52-56.

4. Журавльова ІМ, Соколюк ОВ, Христенко ДО. Фізичне виховання здобувачів закладу вищої освіти в Умовах сьогодення. Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: зб. матеріалів Всеукр. науково-метод. конф. Одеса: Університет Ушинського; 2022.70-73.

5. Захаріна ЄА. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів [автореферат]. Київ: 2008. 18 с.

6. Ільїн ЕП. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург: Питер; 2006. 512 с.

7. Круцевич ТЮ, редактор. Теорія і методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту. Київ: Олімпійська л-ра; 2017; Т. 1: 82-145 с.

8. Круцевич ТЮ, редактор. Теорія і методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту. Київ: Олімпійська л-ра; 2017; Т. 2: 392 с.

9. Круцевич Т, Безверхня Г. Формирование мотивации к занятиям физической культурой и спортом в школьном возрасте. Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації: IV Міжнар. наук. конгрес. 2000;379-385 с.

10. Круцевич Т, Пангелова Н. Рациональная рухова активність як фактор підвищення розумової працездатності школярів. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014;2:73-76.

11. Круцевич Т, Пангелова Н. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016;3:109-114.

12. Кульбашна ЯА. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців із стоматології: теоретичні й методичні основи: монографія. Київ: ВПП «Компас»; 2014. 416 с.

13. Маракушин А, Череди́ченко А, Бондар Л. Фізичне виховання студентів в умовах загальнонаціонального карантину. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021;35(4):203-209.

14. Марченко ОЮ. Теоретико-методологічні основи гендерного підходу до формування аксіологічної значущості фізичної культури школярів: монографія. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М.; 2018. 292 с.

15. Маслоу А. Самоактуалізація. Психологія личности. Москва: Изд-во МГУ; 1982. 108 с.

16. Салатенко Ю, Кравченко ІМ, Фізичне виховання оптимізація фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів закладів вищої освіти. Методичні рекомендації щодо самостійних занять студентів. Суми: ПВВ «Сумський національний аграрний університет»; 2022. 39 с.

17. Fernando C, Michel Ferrari. Hand book of Resilience in Children of War. NewYork, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer; 2013.

18. Jones L. Then they started shooting: Children of the Bosnian war and the adults they become. NewYork: Bellevue Literary Press; 2013.

19. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-povernuti-studentiv-v-ukrajinu-golovni-umovi-50250874.html>

20. <https://suspilne.media/238315-bijsa-tikaj-abo-zavmri-ak-zitta-v-umovah-vivniplivvae-napsihoemocijnu-stabilnist-ludini/>

21. <https://webcache.googleusercontent.com>

LITERATURE

1. Bilichenko O. Features of motivation for physical education classes in students. In: Iermakov SS.. Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biologichni problem fizychnoho vykhovannia i sportu: zbirnyk naukovykh prats. 2011;5:3-5.

2. Gryban GP. Life activity and motor activity of students. Zhytomyr: Ruta.; 2009. 593 p.

3. Dolzhenko L, Pogrebnyak D. Formation of motivation for physical activity of students with different levels of physical health. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2014;4:52-56.

4. Zhuravliova IM, Sokolyuk OV, Khristenko DO. Physical education of applicants for higher education in today's conditions. Modern methods and forms of organization of educational process in higher education institutions: zb. materialiv Vseukr. konferentsii. Odesa: Universytet Ushynskoho; 2022.70-73.

5. Zakharina EA. Formation of motivation to physical activity in the process of physical education of students of higher educational institutions [abstract]. Kyiv: 2008. 18 p.

6. Ilyin EP. Motivation and motives. Saint Petersburg: Piter; 2006. 512 p.

7. Krutsevych T., editor. Theory and methods of physical education: textbook for students of higher educational institutions of physical education and sports. Kyiv: Olimpiyska literatura; 2017; Vol. 1: 82-145 p.

8. . Krutsevych T., editor. Theory and methods of physical education: textbook for students of higher educational institutions of physical education and sports. Kyiv: Olimpiyska literatura; 2017; Vol. 2: 392 p.

9. Krutsevich T, Bezverkhnyaya G. Formation of motivation for physical education and sports at school age. Olympic sport and sport for all: problems of health, recreation, sports medicine and rehabilitation: IV Mizhnar. nauk. kongres. 2000;379-385 p.

10. Krutsevych T, Pangelova N. Rational motor activity as a factor in improving mental performance of schoolchildren. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2014;2:73-76.

11. Krutsevych T, Pangelova N. Modern trends in the organization of physical education in higher education institutions. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2016;3:109-114.

12. Kulbashna YA. Formation of professional competence of future specialists in dentistry: theoretical and methodological foundations: monograph. Kyiv: «Kompas»; 2014. 416 p.

13. Marakushyn A, Cherednichenko A, Bondar L. Physical education of students in the conditions of national quarantine. Topical issues of the humanities. 2021;35(4):203-209.

14. Marchenko OY. Theoretical and methodological bases of the gender approach to the formation of axiological significance of physical education of schoolchildren: monograph. Pereyaslav-Khmelnytskyi: Dombrovska YM.; 2018. 292 p.

15. Maslou A. Self-actualization. Personality psychology. Moscow: Izd-vo MSU; 1982. 108 p.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Марченко Оксана Юрїївна <http://orcid.org/0000-0002-2902-5960>, E-mail: o.mar4enko17@gmail.com

Бричук Марія Степанівна ORCID.ORG/0000-0002-9094-0527, E-mail: maxa.brychuk@gmail.com

Дєдх Марина Олександрівна ORCID.ORG/0000-0002-1950-3412, E-mail: marizakhar4enko@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Marchenko Oksana <http://orcid.org/0000-0002-2902-5960>, E-mail: o.mar4enko17@gmail.com

Brychuk Mariia ORCID.ORG/0000-0002-9094-0527, E-mail: maxa.brychuk@gmail.com

Diedukh Maryna ORCID.ORG/0000-0002-1950-3412, E-mail: marizakhar4enko@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

16. Salatenko IO, Kravchenko IM, Physical education optimization of physical education and health activities of students of higher education institutions. Methodical recommendations for independent classes of students. Sumy: «Sumy National Agrarian University», 2022. 39 p.

17. Fernando C, Michel Ferrari. Hand book of Resiliencin Childrenof War. NewYork, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer; 2013.

18. Jones L. Then they started shooting: Children of the Bosnian war and theadults they become. NewYork: Bellevue Literary Press; 2013.

19. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-povernuti-studentiv-v-ukrajinu-golovni-umovi-50250874.html>

20. <https://suspilne.media/238315-bijsa-tikaj-abo-zavmri-ak-zitta-v-umovah-vijnivplivae-na-psihoemocijnu-stabilnist-ludini/>

21. <https://webcache.googleusercontent.com>

Надійшла 23.08.2022